

חוחול

פולין

הנוסע בחורף באזורים כפריים מושלגים של פולין, רואה פה ושם לפני בתי האיכרים דמויות מוזרות כאין בני אדם בלי ראש, בהירים, צהובים או כסופים. אלה הם חוחולים.

בתקופת חורף כבד יורדות הטמפרטורות באזורים פתוחים לעשר או יותר מעלות מתחת לאפס והקור העז מסכן את חייהם של עצי פרי צעירים ושיחי ורדים שלפני הבתים. לקראת החורף נוהגים האיכרים לעטוף את גזעי העצים והשיחים בקש. משתמשים לרוב בקש שיפון שגובהו כגובה בן-אדם או יותר, וקושרים אותם בחגורות קש באמצע ולמעלה, כך שמתקבלת כאילו דמות של אדם, צרה למעלה, רחבה למטה כמו שמלה של אישה כפרית.

חוחול מקובל בפולקלור ואף בספרות של מחברים פולניים, שם הוא קם לתחיה ומופיע פעם כדמות מפחידה ומאיימת, הגורמת לנזקים ואף הורגת אנשים, ופעם כדמות טובה, המצילה חיים או משמחת את הציבור בחגיגות וחתונות.

בכפר נידח, במזרח פולין, חיו איכר ואישתו, אנשים רעים, בני ריב ומדון, כעסנים ורבים תמיד עם שכניהם וגם בין עצמם. לא פעם שמעו השכנים צעקות רמות הפורצות מהבית, ואף קול מכות ושבירת כלים. לא פעם אפשר היה לראות את הבעל או את האישה חבולים בפניהם או בגפיים. לכן גם לא היו להם חברים בכפר והם חיו בבדידות, רק זה עם זה. לא היו להם ילדים והם לא דאגו להביא ילדים לעולם, כי לא אהבו ילדים, העלולים להפריע להם בבית, לגרום לרעש ולכלוך.

אך קרה שהאישה ילדה בכל זאת ילד. היה זה בן חמוד אך ההורים שנאו אותו מהרגע הראשון. אפילו שם לא נתנו לו. הם לא יכלו להשלים עם הבכי הלילי שלו, ולהפרעה שגרם בחייהם. עוד כתינוק קיבל הילד מכות בכל גופו וכשגדל והתחיל להתרוצץ בבית

ולהפריע להורים, המכות גברו והילד נפגע בגופו לעתים קרובות. הם לא דאגו לטפל בפגיעות וכך ניתן היה לראות את הילד עם אוזן אחת קרועה, צולע על רגל שמאל, עין בולטת מהארובה, יד עקומה, אף שבור, במילה אחת מפלצת.

מראהו היה כל כך דוחה ומפחיד שילדים אחרים לא היו מוכנים לקבל אותו לחברתם ולשחק איתו, וכך הילד ישב תמיד בודד ולעתים קרובות יצא ליער סמוך כדי להסתתר בפני ההורים המכים. שם הוא טייל בין העצים ושם יכול היה לבכות בחופשיות.

כשמילאו לו שלוש-עשרה שנה החליט הילד כי הוא כבר מבוגר מספיק כדי לברוח מהבית ולדאוג לעצמו. לילה אחת הוא יצא ליער ולא חזר. אך לפני שיצא החליט להתנקם בהוריו האכזרים וזרק לפיד בוער על הגג. גג ביתם היה מכוסה בקש, כפי שנהוג באזורים האלה, והבית כולו מעץ, כך שנדלק בקלות ולפני שהוריו של הילד התעוררו נשרפו יחד עם הבית כולו.

הילד, או למעשה כבר נער, מצא מקום נוח ביער, הכין מכסה פשוט מענפי העצים ובו ראה את ביתו. הוא ניזון מגרגירי יער למיניהם, מפטריות, תפוחי-בר וצמחים שונים ובמשך הזמן הכין לעצמו קשת וחצים ולמד לצוד ארנבות ומדי פעם אפילו צבי. בגדיו היו קרועים ובלויים, אך הוא הצליח להכין לעצמו כעין גלימה מעורות של החיות שצד ואפילו זוג נעליים פשוטות. מדי פעם הוא ניסה לגשת לכפר ולמכור שם מפרי היער, דמדמניות, אוכמניות או פטריות שאסף, אך אנשי הכפר נמנעו לגשת אליו בגלל מראהו הדוחה וכך, אחרי מספר ניסיונות הוא נשאר ביער ולא יצא ממנו. רק מדי פעם, בלילה התגנב לשדה שזה עתה נקצר ואסוף קצת גרעיני שיפון או חיטה הפזורים בשטח, כדי לבשל לעצמו דייסה.

אך בעיה חמורה התעוררה בחורף. למרות שבין העצים לא נשבה רוח קרה כמו בשדה פתוח, אך עם רדת שלג נעשה קר מאוד והעורות, אותם לבש, לא הספיקו כדי להגן

עליו בפני הקור. לכן הוא התגנב שוב לשדות, אסף קש שנשאר אחרי הקציר, ועטף את עצמו בקש, בדומה למה שעשו האיכרים לשתילי עצי פרי הצעירים. הקש הגן עליו טוב בפני הקור והוא יכול היה להתהלך ביער בחופשיות גם בחורף.

קרה שאחד הכפריים יצא ליער כדי לאסוף זרדים להסקה ובין העצים ראה דמות עטופה בקש. הוא נבהל מאוד, חזר לכפר בריצה מבוהלת וסיפר שביער מסתובב חוחול. כן חוחול חי, הוא ראה אותו בעיניו!

השמועה על החוחול התפשטה בכפר במהירות. וכפי שזה קורה תמיד, כל אחד מהמספרים הוסיף פרט זה או אחר כדי לעשות את סיפורו מעניין יותר, וכבר אחרי שבוע ימים ידע הכפר כולו שביער מסתובב חוחול ענק, שלושה מטר גובה לפחות, בעל שיניים חדות, ראש בגודל דלעת, ידיים המגיעות עד הקרקע, במילה אחת חוחול מפלצתי.

ואם זה לא מספיק, הרי האמהות, הדואגות

תמיד לתזונה מלאה לילדיהם, נהגו לאיים "אם לא תוכל את הדייסה, אמסור אותך לחוחול" או "אם לא תגמור את המרק יבוא החוחול ויאכל אותך" כך שלכל התיאורים המפחידים על החוחול נוספה גם שמועה שהוא תופס ואוכל ילדים קטנים. נכון שרבים מהכפריים אמרו שצריך לצאת ליער ולהרוג את החוחול, אך הפחד מפניו היה גדול, ומאחר שהוא לא נכנס לכפר, החליטו להניח לו. והוא ראה שתלבושת קש לא רק מחממת אותו בחורף אבל גם שומרת בפני חום השמש בקיץ, המשיך להתהלך בה, ורק חידש אותה מדי פעם בקש שאסף בלילות. וכך עברה שנה ועוד שנה, והחוחול כבר הפך מילד קטן לנער ולבחור צעיר. אך לכפר לא התקרבו.

**

באותו כפר גרה משפחת איכרים, אבא, אמא, שלוש בנות ושלושה בנים. הם כולם אהבו מאוד זה את זה, ולמרות שהבנים היו שובבים מדי פעם, הרי תמיד קיבלו את שובבותם

ברוח טובה ולעתים קרובות גם כל המשפחה צחקה מתעלוליהם. הקטן מהבנים נקרא איזיו והוא היה החכם שבמשפחה, הנבון, והזריז מכולם. וגם סקרן גדול היה. כל דבר חייב היה לדעת וההורים לעתים לא ידעו איך להסביר ולענות על כל "למה" ו"איך" שלו. ורק מגרעת אחת הייתה לו – אוכמניות. אוכמניות יכול היה לאכול כמה שרק מצא ושנתנו לו האחים וההורים. עוגות אוכמניות, אוכמניות בקצפת, ריבת אוכמניות ואוכמניות סתם, כך בלי כלום, ישר לפה. נכון, מדי פעם הגרגרנות הזו גרמה לו לכאבי בטן, אך זה לא השפיע כלל על תאוותו לפרי היער הזה.

לעתים, כאשר לא השיג אוכמניות בבית יצא לאסוף אותן ביער בעצמו. ההורים הזהירו אותו בפני חוחול שחי ביער וגם בפני זאבים שמדי פעם הופיעו בסביבה והוא השתדל תמיד לא להעמיק יותר מדי בחיפוש אחרי הפרי. וכך גם יום אחד יצא עם סל קטן לאסוף את הגרגירים האהובים עליו. מכל חמישה שאסף תחב ארבעה לפה ואחד לסל והסל

התמלא לאט, לאט. הוא המשיך לאסוף כדי למלא את הסל ושכח על כל העולם. אבל ברגע אחד הביט סביב והרגיש שהוא עמוק בעובי היער ולא זוכר באיזו דרך הלך ואיך לחזור. פשוט תעה ביער.

אבוד עצות ניסה ללכת הנה והנה וחיפש שביל כלשהו, כשמרחוק ראה דבר מה בהיר. אולי זו רחבה שממנה יוכל למצוא את דרכו, חשב. הלך בכוון זה אך מה שראה הבהיל אותו נורא. הדבר הבהיר לא היה אלא חוחול היושב על גזע עץ שנפל. הוא ישב שם כפוף, עם פנים בידיו, ונראה כאילו בוכה. חוחול בוכה? לא יכול היה איזיו להבין. סקרנותו התגברה על הפחד והוא הסתתר אחרי גזע אורן עבה והביט. החוחול ישב כך, עם פניו מכוסות, קשת וחצים לידו ולא זז. אך פתאום שמע איזיו עוד דבר איום. מרחוק נשמעה יללה ונביחות. אותן הכיר איזיו היטב. זאבים פקדו את הכפר לא פעם והוא הכיר את קולם. קולות של זאבים נשמעו קרובים יותר ויותר. יתכן והם הריחו את ריחו ובאו לטרוף אותו.

בפחד גדול חיפש איזיו איך להסתתר בפניהם. לא היה מקום אחר אלא האורן הגדול שלידו עמד. אתם יודעים שגזעים של עצי אורן חסרי ענפים בחלקם התחתון וקשה לטפס עליהם, אך איזיו היה ילד זריז וכמו קוף התחיל לטפס על העץ, כשידיו ורגליו נאחזות בבליטות הקליפה העבה של העץ. כנראה שהזאבים הרגישו בו, כי התקרבו לעץ ורצו סביב ביללות מאימות. הילד בקושי החזיק בענף גבוה ורעד מפחד. אך פתאום ראה את החוחול זז. הוא תפס את הקשת וירה בזאבים. ראש הלהקה נפגע ונפל מת ויתר הזאבים התפזרו בפחד. החוחול רצה להבין מה מחפשים הזאבים ליד העץ. הוא הרים את ראשו וראה את הילד התלוי על הענף.

"רד, ילד" אמר "הזאבים ברחו."
"לא" קרא איזיו בפחד גדול.
"רד, אמרתי, כבר לא מסוכן."
"אבל אתה תאכל אותי!" בכה איזיו.
"אני אוכל אותך? מי סיפר לך שטויות כאלה?"

"אתה אוכל ילדים. אני יודע. תמיד אמרו בכפר."
"אני לא אוכל ילדים, למה לי? הם בוודאי פחות טעימים מהארנבות והצבאים שאני יכול לצוד כאן. ומה עוד אומרים עלי בכפר?"
"אומרים שאתה גבוה שלושה מטר ויש לך ידיים ארוכות עד האדמה."
"אז הבט עלי היטב. גם משם, מלמעלה, תוכל להבחין. אני באמת כל כך גבוה? באמת יש לי ידיים כאלה?"
"אולי לא.."
"אז רד אלי עכשיו."
"ולא תאכל אותי?" שאל איזיו.
"לא, אני מבטיח!" אמר החוחול.
הפחד של איזיו פג קצת. באמת החוחול לא נראה כזה מאיים כפי שסיפרו בכפר. הוא התחיל לגלוש בזהירות מגזע האורן. החוחול התרחק מהעץ כדי לא להפחיד את הילד ובסוף הם עמדו כך, זה מול זה.
באמת, גם במבט מלמטה החוחול לא נראה כל כך גדול ומאיים. רק פניו היו מעוותים

שלא כל מה שאנשים מספרים בלי לדעת טוב, צריכה להיות האמת." איזיו העז. הוא ניגש לחוחול. הפנים המעוותים הרתיעו אותו קצת אך הוא ראה בעיניו של החוחול זיק של חיבה. הוא נתן לו יד ובמגע ידו הרגיש שאינו צריך לפחד יותר. החוחול הוביל אותו עד קצה היער ושם עצר. איזיו ראה מרחוק מהומה בכפר. אנשים התרוצצו וביניהם ההורים שלו. מחפשים אותי וודאי, הבין. "בוא איתי" אמר איזיו לחוחול. "איני יכול. יהרגו אותי שם." "אני אגן עליך! בוא, הנה הורי!" קרא איזיו. באמת אבא של איזיו ראה פתאום את הילד יוצא מהיער, כשאחריו הדמות המפחידה כל כך של החוחול. "איזיו!" קרא "ברח ממנו!" "אבא, לא צריך. בוא ותראה, זה אדם כמו כל אחד אחר. רק הפנים שלו כאלה." אבא של איזיו רץ אל בנו. הוא הביט על החוחול. "ואתה..?" המילים נעצרו בגרונו.

נורא, אך משום מה זה לא הרתיע את איזיו. אלא דווקא סיקרן אותו וכך גם ידו העקומה. סקרנותו גברה על כל הפחדים. "ישבת שם ובכית?" שאל "למה?" "כי אני בודד" ענה החוחול. איזיו הכיר את המילה "בודד" אך לא הבין מה בדיוק פירושה. הוא הרי מעולם לא היה בודד. בבית היו לו אחים ואחיות ובכפר גם חברים רבים וגם כשטייל לבדו ביער לא הרגיש בדידות, כי ידע שיש לו חברים רבים אליהם יכול תמיד לחזור. למעשה היום זו הייתה הפעם ראשונה, כשתעה ביער, שהתחיל להרגיש משהו דומה לבדידות. "מה אתה עושה כל כך עמוק ביער?" שאל החוחול. "אספתי אוכמניות ותעיתי" ענה איזיו. "ואינך יודע איך לחזור הביתה?" "אא..אא.. אמצא איך שהוא." "בוא, נוציא אותך מהיער" אמר החוחול. "ובאמת לא תאכל אותי?" "בוא, ילד, אתה נראה נבון, ובוודאי אתה יודע

"לא, אני לא אוכל ילדים" אמר החוחול "בנך תעה ביער. הייתה לו הרפתקה קטנה עם זאבים, אך הוא הסתדר שם נהדר."
"אבא! הוא הציל אותי!" קרא איזיו והתחיל לספר.

לאט, לאט התקרבו גם אנשים אחרים. גם הם ראו שהחוחול לא כל כך איום כפי שמספרים, אבל עדיין לא העזו להתקרב.
"בוא הביתה, ילד" אמר אבא לבנו.
"אבל שהוא יבוא איתי" ענה איזיו "הוא בודד."
אבא של איזיו התלבט קשות ובסוף אמר "אני מאמין לבן שלי. אולי אתה באמת בן-אדם רגיל. קצת מפחיד אמנם להביא אותך לבית עם אישה וילדים, אבל כך רוצה הבן שלי, אז בוא."

מאז ביקר החוחול מדי פעם בביתם. הביא להם פטריות או ארנבות שצד וכמובן אוכמניות לאיזיו. המשפחה התחילה לחבב אותו למרות העיוותים האיומים. אמנם אנשי הכפר עדיין נרתעו ממראהו המפחיד, אך במשך הזמן התרגלו. אבל הוא עדיין חזר כל

יום למשכנו העלוב ביער, כי לכפריים קשה היה להתיידד איתו. הוא אמנם השיל מעצמו את מעטפת הקש ונשי הכפר עזרו לו להשיג בגדים רגילים לקיץ ולחורף, אך השם חוחול עדיין דבק אליו, וכך קראו לו כולם.

לילה אחד הרגיש החוחול בריח שריפה חזק. הוא יצא לקצה היער וראה שהשלף בוער סמוך לבתים של הכפריים. הוא התחיל לרוץ אל הכפר ולקרוא בקול רעם "שריפה! בוא! הבתים עלולים להידלק!"

הכפריים יצאו מבתיהם ורצו בכוון השדה הבוער. "הביאו כלים, חפרו תעלה רחבה שהאש לא תעבור לבתים. התיזו מים על הגגות!" קרא החוחול. הוא זכר היטב איך בער הבית של הוריו אחרי שהוא הצית אותו. ואכן הכפריים ניגשו לעבודה. תוך זמן קצר נוקה השטח שבגבול הכפר ונחפרה תעלה רחבה שמנעה מעבר של אש.

מאותו היום היחס של אנשי הכפר לחוחול השתנה, ויום אחד ראש הכפר בא אליו, ממש לסוכתו ביער, ואמר "אולי הגיע זמן שתחזור

לכפר. אנו יודעים את סיפורך האיום. שרידי
הבית בו נולדת עדיין נשמרו כמו שהם. בוא,
נעזור לך לבנות את ביתך מחדש ותחיה
איתנו. במשך הזמן נתרגל למראך ולא נספר
יותר אגדות על החוחול האיום והנורא האוכל
ילדים."
וכך היה.